

Kempische Steenweg 400

3500 Hasselt

Tel. : 011 27 84 60

www.musart.be

Basistheorie m.b.t. de toelatingsproeven voor het 4^e en 5^e jaar

1. INTERVALLEN OF TOONAFSTANDEN

1.1. Inleiding

De onderlinge verhouding tussen twee noten wordt *interval* of *toonafstand* genoemd.

Wanneer twee tonen na elkaar klinken, ontstaat een **melodisch interval**.

Wanneer twee tonen gelijktijdig klinken, ontstaat een **harmonisch interval**.

1.2. Enkelvoudige intervallen

Enkelvoudige intervallen overschrijden het octaaf niet.

A. Naam:

De naam van het interval wordt bepaald door het *aantal toontrappen* tussen beide tonen.

Rang of intervalcijfer

naam

1	prime
2	secunde
3	terts
4	kwart
5	kwint
6	sext
7	septiem
8	octaaf

B. Inhoud:

De inhoud is het *aantal hele, diatonische en chromatische halve tonen* waaruit het interval bestaat.

Een diatonische halve toon is de toonafstand tussen twee tonen met verschillende naam.

Vb. mi-fa

Een chromatische halve toon is de toonafstand tussen twee tonen met dezelfde naam.

Vb. fa-fa#

C. Hoedanigheid:

De hoedanigheid is een naam die de grootte van het interval min of meer nauwkeurig aangeeft.

NB: De hoedanigheid vormt de kleur van het interval.

Vb. een grote terts klinkt opgewekt, blij, majeur – een kleine terts klinkt droevig, mineur.

De hoedanigheid hangt af van het aantal hele en halve toonafstanden.

Prime, kwart, kwint en octaaf zijn **rein**.

Secunde, terts, sext en septiem kunnen **groot of klein** zijn.

Een rein interval kan nooit groot of klein worden.

Een groot of klein interval kan nooit rein worden.

D. Vergrote en verkleinde intervallen:

Reine en kleine intervallen worden verkleind door *vermindering met een chromatische halve toon*. Deze intervallen worden “**verkleind**” genoemd.

Reine en grote intervallen worden vergroot door *vermeerdering met een chromatische halve toon*. Deze intervallen worden “**vergroot**” genoemd.

E. Intervallentabel:

	Verkleind	Klein	Rein	Groot	Vergroot
Prime			0		0,5
Secunde	0	0,5		1	1,5
Terts	1	1,5		2	2,5
Kwart	2		2,5		3 (=Tritonus)
Kwint	3		3,5		4
Sext	3,5	4		4,5	5
Septiem	4,5	5		5,5	6
Octaaf	5,5		6		6,5

Tip 1: Alle intervallen met een ‘s’ in de naam zijn groot of klein.

Tip 2: De *familie van tante Sidonia*: halve tonen in C liggen tussen mi-fa en si-do

2. TOONLADDERS

2.1. Inleiding – enkele begrippen

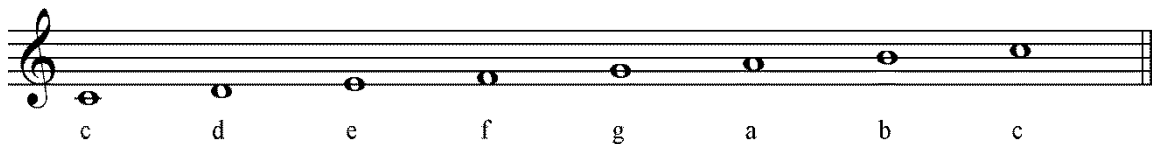
A. **Wat is een toonladder?**

Een toonladder is een trapsgewijze rangschikking van de tonen in stijgende of dalende richting, uitgaande van de grondnoot en eindigend op de octaafnoot. Een *kapstok of geraamte* waaraan een muziekstuk op te hangen is. Dit betekent dat alle opeenvolgende noten op een **vaste** afstand van elkaar liggen.

B. **Voortekening**

De kruisen of mollen die nodig zijn voor de toonsoort worden aan de sleutel gezet. Zij gelden voor alle maten en in alle octaven = *laddereigen/toevallige wijzigingstekens*. In de loop van een stuk kunnen toevallige verhogingen en verlagingen voorkomen. Deze staan voor de betreffende noten en gelden slechts voor 1 maat en in 1 octaaf = *laddervreemde/toevallige wijzigingstekens*.

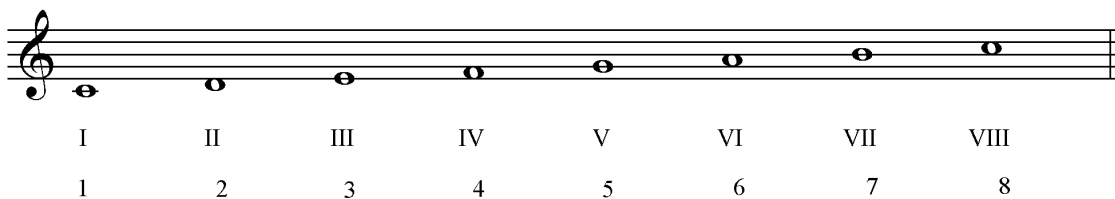
C. **Letterbenamingen**

2.2. De grote tertstoonladder

(Frans: majeur; Engels: major; Duits: Dur)

Vb. *Toonladder van do groot (do majeur)*

- 1 Grote terts tussen I en III
- 2 Halve toonsafstanden: III-IV en VII-VIII

Hoe zoekt men de grondnoot van de grote tertstoonladder als je de voortekening kent?

- Indien #:

Men verhoogt het laatste # van de voortekening met een halve toon. Zo bekomt men de grondnoot van de te vormen grote tertstoonladder, die ook de naam aan de toonladder geeft.

- Indien b:
De voorlaatste b van de voortekening is de grondnoot van de te vormen grote tertstoonladder, die ook de naam aan de toonladder geeft.

Hoe zoekt men de juiste voortekening als je de grondnoot van de grote tertstoonladder kent?

- Indien #:
Men verlaagt de grondnoot van de grote tertstoonladder met een halve toon. Zo bekomt men de laatste # uit de reeks van de kruisen.
- Indien b:
De grondnoot is gelijk aan de voorlaatste b uit de reeks van de mollen.

Volgorde #:

Volgorde b:

NB: Uitzondering fa groot!

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
1	2	3	4	5	6	7	8

Dus in praktijk:

Do groot	GEEN voortekening
Do# groot	7 #
Re groot	2#
Mib groot	3b
Mi groot	4#
Fa groot	1b
Fa# groot	6#
Sol groot	1#
Lab groot	4b
La groot	3#
Sib groot	2b
Si groot	5#

2.3. De kleine tertstoonladder

(Frans: mineur; Engels: minor; Duits: Moll)

Een kleine tertstoonladder bevindt zich een **kleine terts lager** dan de grote tertstoonladder.

De kleine tertstoonladder is de grote tertstoonladder vertrekkend op de 6de toontrap. De voortekening is dezelfde als de grote tertstoonladder.

Vb. Toonladder van la klein (la mineur)

1. Kleine terts tussen I en III

De kleine tertstoonladder kan op drie wijzen voorkomen.

1 Antieke of oude wijze of natuurlijke wijze of oorspronkelijke wijze

- Kleine terts tussen I en III
- Halve toonsafstanden: II-III en V-VI

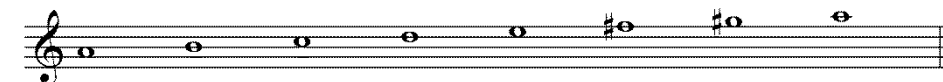
2 Harmonische wijze (7de noot verhogen)

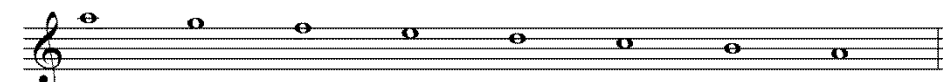
- Halve toonsafstanden: II-III en V-VI en VII-VIII
- Vergrote afstand: VI-VII

3 Melodische wijze (6de en 7de noot verhogen)

stijgend

dalend = antiek

- Halve toonafstanden: II-III en VII-VIII (stijgend)
- Halve toonafstanden: VI-V en III-II (dalend)

NB: In jazzmuziek wordt wel de melodisch dalende kleine tertstoonladder gebruikt (*dus 6de en 7de noot verhoogt*).

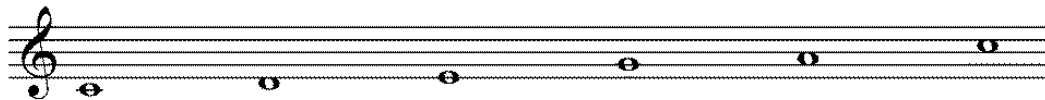
2.4. Pentatoniek

Er bestaan 2 belangrijke, meest gebruikte pentatonische reeksen.

Majeur en **mineur** zijn de 2 belangrijkste kleuren waaruit je vertrekt

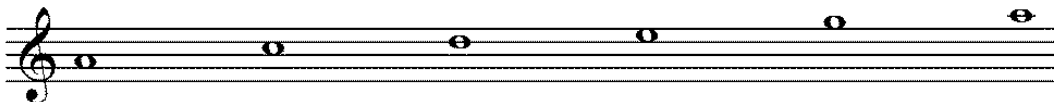
2.4.1. Majeur pentatonisch

Majeur pentatonisch is de majeure ladder zonder 4 en 7 (*halve tonen vallen weg*)

2.4.2. Mineur pentatonisch

Mineur pentatonisch is de majeure pentatonische vertrekkend op de 6de toontrap of is gelijk aan de kleine tertstoonladder antiek zonder de 2de en de 6de toontrap.

3. AKKOORDEN

3.1 Drieklanken (enkel voor toelatingsproef 5e jaar)

A. Wat?

Een drieklank is een samenklank van 3 verschillende tonen, een opeenstapeling van 2 tertsen. Wanneer één of meer tonen van de drieklank verdubbeld worden, blijft het een drieklank.

Er bestaan 4 akkoordtypes

Naam	Samenstelling	Intervallen	Symbool	Functies
Majeur	Gr 3 + kl 3	1 3 5	C	I – IV – V -
Mineur	Kl 3 + gr 3	1 b3 5	Cm	II – III - VI
Verminderd (diminished)	Kl 3 + kl3	1 b3 b5	C°	VII
Vergroot	Gr 3 + Gr3	1 3 #5	C+ of Caug.	

Harmonisatie van de majeuretoonladder

Als je op elke noot van do groot 2 tertsen stapelt ontstaat een akkoordenreeks:

C	Dm	Em	F	G	Am	B°	C
---	----	----	---	---	----	----	---

I	IIIm	IIIIm	IV	V	VIIm	VIIIm	VIII
---	------	-------	----	---	------	-------	------

Je krijgt dan volgende diatonische reeks:

C - Dm - Em - F - G - Am - Bdim

Harmonische graden:

I - IIIm - IIIIm - IV - V - VIIm - VIIdim

Een majeureladder bestaat uit volgende diatonische graden:

I   IIIm   IIIIm   IV   V   VIIm   VIIdim

Vb. Toonladder van sol groot (G majeure)

We bekommen steeds dezelfde opeenvolging van akkoorden!

G	Am	Bm	C	D	Em	F#°	G
---	----	----	---	---	----	-----	---

I	IIIm	IIIIm	IV	V	VIIm	VIIIm	VIII
---	------	-------	----	---	------	-------	------